

Informace

KONFERENCE VEDOUČÍCH PŘEDSTAVITELŮ EVROPSKÝCH ÚSTAVŮ PRO VÝZKUM MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH

Po dohodě a ve spolupráci s šesti dalšími evropskými ústavami pro výzkum mezinárodních vztahů pozval Ústav pro mezinárodní politiku a ekonomii (ÚMPE) v Praze ředitele a vedoucí představitele ústavů tohoto zaměření téměř ze všech evropských států do Československa ke společné konferenci, jejímž úkolem by bylo ustavit v měřítku celoevropském pravidelné kontakty mezi hlavními vědeckými středisky výzkumu mezinárodních vztahů a současně vypracovat vhodný systém vědecké spolupráce při studiu problémů společného zájmu, v první řadě otázek evropské bezpečnosti a spolupráce. Konference měla při vyhledávání nových forem vědecké kooperace též uvažovat o vytyčení témat pro případné společné výzkumné projekty.

Iniciátory této celoevropské konference (jež v oboru studia mezinárodních vztahů byla první svého druhu) byly kromě ÚMPE (Praha) Polský ústav pro zahraniční věci ve Varšavě, Ústav pro výzkum mezinárodní politiky v Miláně, Ústav pro světovou ekonomiku a mezinárodní vztahy v Moskvě, Švédský ústav pro zahraniční záležitosti ve Stockholmu, Centrum pro výzkum zahraniční politiky v Paříži a Ústav pro mezinárodní politiku a ekonomiku v Bělehradě.

Na konferenci, která byla uspořádána v Mariánských Lázních ve dnech 17.—19. května, bylo zastoupeno 28 evropských vědeckých ústavů [z nich 2 ústavy povahy mezinárodní]. Konference se sešla k 7 pracovním plenárním zasedáním a s úspěchem se zhostila všech úkolů, které si stanovila.

Jednání se zúčastnili představitelé těchto ústavů z 20 evropských států:

Belgie, Institut Royal des Relations Internationales, Bruxelles (prof. E. Coppieters); Bulharsko, Institut des études balkaniques, Sofia (prof. N. Todorov); Československo, Ústav pro mezinárodní politiku a ekonomii, Praha (dr. A. Šnejdárek, doc. dr. A. Ort), Vojenská politická akademie Klementa Gottwalda, Praha (dr. F. Dobiáš); Dánsko, The Foreign Policy Society, Copenhagen (dr. J. Wilhjelmsen); Finsko, Finnish Institute of Foreign Affairs, Helsinki, Finnish Committee of Peace Research, Helsinki (prof. M. Janson); Francie, Centre d'Etudes de Politique Etrangère, Paris (dr. P. Genevey); Itálie, Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, Milano (prof. G. L. Bassani), Istituto Affari Internazionali, Roma (A. Spinelli); Jugoslávie, Institut za Medjunarodnu Politiku i Privredu, Beograd (prof. L. Mates); Maďarsko, Section de Relations Internationales de l'Université Karl Marx des Sciences Économiques, Budapest (dr. I. Kende, dr. L. Bárti); Německá demokratická republika, Deutsches Institut für Zeitgeschichte, Berlin (prof. dr. St. Dörnberg), Institut für Internationale Beziehungen, Potsdam-Babelsberg (prof. dr. H. Wünsche); Německá spolková republika, Forschungsinstitut der Deutschen Gesellschaft für auswärtige Politik E. V. (dr. E. Schulz, H. Volle); Nizozemsko, Polemological Institute Association, Groningen (prof. B. V. A. Röling), Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken, s'Gravenhage (dr. L. G. M. Jaquet);

Norsko, International Peace Research Institute, Oslo (prof. J. Galtung), Norwegian Institute of International Affairs, Oslo (dr. P. Frydenberg); Polsko, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa (dr. A. Kruczkowski, A. D. Rotfeld); Rakousko, Österreichische Gesellschaft für Aussenpolitik und internationale Beziehungen, Wien (dr. A. Khol); Rumunsko, Institut de Reserches Économiques de l'Académie des sciences, Bucarest (M. C. Grigorescu); Svaz sovětských socialistických republik, Institut mirovoj ekonomiki i meždunarodnych otnošenij, Moskva (prof. N. N. Inozemcev, dr. V. Razmerov); Švédsko, The Swedish Institute of International Affairs, Stockholm (dr. K. E. Birnbaum); Švýcarsko, Graduate Institute of International Studies, Genève (prof. J. Freymond, prof. Saul Friedländer); Velká Británie, The Institute for Strategic Studies, London (A. Booth), The Royal Institute of International Affairs, London (Th. Barman); mezinárodní organizace, International Institute for Peace, Wien (Dr. J. Sawicki), International Institute for Peace and Conflict Research, Stockholm (dr. R. Björnerstedt).

Konference byla zahájena úvodním referátem ředitele ÚMPE dr. A. Šnejdárka, který připomněl, že se žel neuskutečnilo, več právě před 22 lety tak pevně doufaly národy evropského kontinentu, když v květnových dnech roku 1945 skončila dosud nejstrašlivější válka v dějinách lidstva. Doufaly, že z válečných trosk povstane Evropa trvalého míru a vzájemné spolupráce. Jednota Evropy je však již dávno rozbita a uprostřed našeho kontinentu jde od severu na jih čára, která ho dělí na dva odlišné celky žijící svým vlastním a zcela rozdílným životem.

Rozdělení Evropy na bloky by samo o sobě ještě nemuselo být bezprostředním nebezpečím pro mír, kdyby ovšem v procesu vytváření těchto bloků současně nedocházelo k jevům, které nutně s sebou přinášejí narůstání válečného nebezpečí pro celý náš kontinent. (Existence bloků způsobuje, že se otázky, které by jinak měly případně jen omezený, regionální charakter, stávají pro-

blémy vztahů obou bloků.) Jde hlavně o tyto nebezpečné jevy: 1. V Evropě existují síly, které odmítají uznat poválečné uspořádání v této části světa; 2. Evropa se stala místem největší koncentrace armád a válečných nástrojů současného světa; 3. roste počet evropských států, které jsou schopny vyrobit vlastními silami jaderné zbraně a 4. mimoevropské konflikty objektivně ohrožují mír v Evropě, obzvláště když v ní je angažována velmoc, která — byť sama není mocností evropskou — je vedoucí silou ve vojenském bloku, k němuž náleží většina západoevropských států.

Zatímco právě uvedené jevy vedly k tomu, že konkrétní nebezpečí pro mír v Evropě dosáhlo již velmi vysokého stupně, vytvořily se na druhé straně současně již i podmínky umožňující jejich překonání i odstranění, jakož i vytvoření skutečně nové základny evropské spolupráce. Jak v západní Evropě, tak i v socialistických zemích střední a východní Evropy podstatně narostlo poznání, že nelze dále pokračovat dosavadní cestou rozdělení Evropy na dva proti sobě stojící bloky, nýbrž že je třeba hledat nové cesty k vybudování prosperující a spolupracující Evropy, žijící v míru a zajištěné bezpečností všech národů.

V Evropě se takto začíná rozvíjet nový historický proces. Není ovšem snadné vědecky předvídat jeho další vývoj. Nesporné však je, že se věda musí podílet na jeho vytváření. Vědci zkoumající mezinárodní vztahy v současné Evropě stojí před úkolem analyzovat a určit hlavní charakteristiky a hlavní faktory procesu, jímž Evropa v současné době prochází. Velmi mnoho tu bude záležet na správném rozboru metod postupu při hledání cest vedoucích k vytvoření systému evropské bezpečnosti a mírové spolupráce, jakož i při osvětlování skutečné efektivnosti nástrojů používaných v tomto směru v praktické politice.

Dr. Šnejdárek v závěru svého úvodního referátu poukázal na to, že výzkum tohoto druhu nelze úspěšně provádět bez široké mezinárodní spolupráce. A právě otázce, jak navázat trvalou spolupráci mezi hlavními evropskými badatelskými středisky mezinárodních vztahů a jak zajistit plynulost a efektivnost této spolu-

práce, má sloužit tato konference, která je první tohoto druhu.

Zasedání konference byla věnována právě této poslední otázce, přičemž do velmi živé debaty zasahovali představitelé všech jmenovaných ústavů a byla vyslovena řada cenných podnětů. (Nikdo z přítomných nepochyboval o tom, že spolupráce evropských ústavů je účelná, ba nezbytná.) Nakonec se konferenci podařilo jednotlivé podněty ujednotit a vyjádřit je v jednomyslně přijatém závěrečném komuniké tohoto znění:

Konference ředitelů a představitelů evropských ústavů pro mezinárodní vztahy se konala ve dnech 17.—19. května 1967 v Mariánských Lázních za účasti 28 ústavů.

Všichni účastníci uvítali iniciativu čs. Ústavu pro mezinárodní politiku a ekonomii (ÚMPE), jež poskytla představitelům tak značného počtu evropských ústavů možnost se setkat a prodiskutovat otázky společného zájmu.

Účastníci se shodli na těchto bodech:

1. *Současný vývoj vztahů mezi evropskými zeměmi vyžaduje při výzkumu mezinárodních problémů spolupráci, obzvláště pokud jde o problémy Evropy.*

2. *Bude zajištěn rozvoj vzájemných informací o výzkumech, na kterých se v jednotlivých zemích právě pracuje, a to obzvláště pomocí služeb Mezinárodní asociace politických věd a Mezinárodní asociace pro výzkum míru.*

3. *Setkání představitelů ústavů mezinárodních vztahů z evropských zemí se*

bude konat pravidelně, v zásadě jednou za rok. Tato setkání, jež mají sloužit zachování osobních kontaktů, současně umožní organizování společných seminářů o problémech týkajících se mezinárodních vztahů. Příští setkání, jež se v roce 1968 bude konat v Ženevě, bude věnováno studiu činitelů zmírnění napětí v Evropě.

Zbývá dodat, že účastníci byli velmi spokojeni s dosaženými výsledky, neboť jim byl učiněn první, avšak — podle názoru všech — rozhodující krok na cestě k soustavné spolupráci. Každoroční konference se vždy dohodne na pořadatelé, a tím i na zemi příštího setkání. Přípravy konference v roce 1968 se ujal ředitel ženevského Graduate Institute of International Studies profesor Jacques Freymond. Na tuto konferenci budou pozvány ještě další evropské ústavy a rokování ředitelů bude rozšířeno o seminář na dané téma (viz komuniké) za účasti znalců této problematiky pozvaných z různých (případně i mimoevropských) zemí.

Téma této druhé části všech příštích konferencí bude — tak jako nyní — vždy určováno konferencí předcházející. Jednotlivé ústavy vypracují k danému tématu vědecké referáty, které pořádající ústav včas rozešle všem účastníkům, aby k nim mohli připravit své případné diskusní vystoupení. Jednacím jazykem zůstane francouzština a angličtina. Na těchto podrobnostech se účastníci dohodli neformálně za souhlasu všech.

Stěpán Plaček

PUGWASH ZASEDALA V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH

Pugwashské hnutí vzniklo z iniciativy atomových vědců různých zemí, kteří si uvědomili svou odpovědnost za život lidstva. Proto se postavili proti válce a začali jednat o tom, jak snížit, ba odstranit hrozbu války. Poněvadž svými znalostmi mohli poskytnout velmi cenné, někdy i rozhodující informace v různých oblastech, mohli hned na počátku své činnosti významným způsobem přispět k uzavření dohody o zákazu zkoušek s nukleárními zbraněmi v atmosféře.

Iniciátoři hnutí, seskupení především ve Stálem pugwashském výboru, se však nespokojili těmito výsledky. Zůstali věrni zásadám, na nichž se dohodli na první poradě v malé obci v USA nesoucí indiánské jméno Pugwash a pokračovali dále ve snahách o odstranění ohnisek války a nebezpečí pro světový mír na všech úrovních. Hnutí se podstatně rozšířilo. Nejsou v něm už jen vedoucí činitelé atomového výzkumu USA, SSSR a Velké Británie, ale nukleární fyzici všech významných zemí,